

Heide 2003

De voorbereiding verliep als gewoonlijk. Acht raten broed in de onderbak, aan elke kant aangevuld met een raat voer. Daarop het moerrooster en een lage honingkamer. Het winnen van raathoning had ik voorlopig uit mijn gedachten gezet vanwege de aanhoudende droogte. De eerste bloeiende heidestruikjes waren er al eind juni. Aansluitend vielen er in de eerste tien dagen van juli een aantal buien en die werden rond het midden van de maand gevolgd door volop zomerweer. Voor deze imker leken even weer alle ingrediënten aanwezig voor een geslaagde oogst heidehoning. Natuurlijk was er bij lange na niet voldaan aan de oude imkerwijsheid: 'wie heidehoning wil oogsten moet de volken in de modder wegbrengen en in het stof terug halen', want de regen was niet meer dan een druppel op een gloeiende plaat. Maar ach, wat niet is kan komen. 'Het' kwam dus niet. Aan de volken lag het niet. Ze waren sterk in broed en bijen en in alle vijf was een jonge koningin aanwezig. En jawel, eind juli hing de bekende honinggeur voor de kasten en tot laat in de avond werd er druk gevlogen. Een paar dagen later was dat alles voorbij. Door de verzengende hitte en aanhoudende droogte waren de planten niet meer in staat nectar te produceren. De heide stond droog! Zelfs op Terschelling noteerden we twee tropische dagen. Vergeleken met de hitte aan de vaste wal stelde dat niet veel voor, maar in de duinvalleitjes met heide zal de temperatuur zeker tot ver boven de 40 graden zijn opgelopen. Het vervolg is snel verteld. Op 15 augustus darrenslacht. Je wacht nog even met het afnemen van de honingkamers met prachtig verzegelde raten zomerhoning van de witte klaver, dopheide, braam en kattenstaart. Wie weet komt er nog wat neerslag en daardoor een inhaalslag op de heide. Er vielen inderdaad nog een paar lichte buitjes. Nog even werd er op de heide gevlogen, maar dat feest was na twee dagen weer over. Einde verhaal heide 2003.

Inwinteren en aanpak varroamijt

Op 2 september de honingkamers afgenomen en de volken klaargemaakt voor de winter. Op de bodemplank een honingkamer met zeven raten en daarop de broedkamer. De broedstand was opvallend. In alle volken bijna alleen gesloten broed. Door een gebrek aan inkomende nectar? Vroeger zouden we wijs knikken en zeggen dat de winter wel eens streng zou kunnen worden. Het was aan de bijen af te lezen. Stufmeel werd er nog wel volop verzameld, voor-

namelijk van de herfstleeuwentang. Op zichzelf is dat weer een prachtige reactie op het buitengebeuren. Geen nectar, geen eitjes, waaruit opnieuw blijkt dat in de natuur alles heel fijn met elkaar is verbonden. In ieder geval, de koningin, of moet ik zeggen het volk, had er de brui aan gegeven. Als imker mag je hopen dat voldoende bijen tot winterbij zijn geprogrammeerd en je gaat over tot de orde van de dag. Dat betekende het bestrijden van de varroamijt. Bij twee volken keukenpapier gedrenkt in zonnebloemolie tussen de bakken. Van de andere drie werden tijdens inspectie alle raten met bijen bestrooid met poedersuiker waaraan knoflookpoeder was toegevoegd. Aan een busje poedersuiker van 250 gram voeg ik ongeveer 35 gram knoflookpoeder toe. De achterliggende gedachte is dat tracheeën van de mijten verstopt raken waardoor ze stikken en/of door de sterke geur van de knoflook (ook thymovar) hun reukvermogen wordt geblokkeerd, waardoor ze niet meer het open broed kunnen lokaliseren. Vooral na de knoflookbehandeling lagen er een flink aantal mijten op de bodemla. Nog steeds krijg ik telefoontjes en post via E-mail of dat echt de enige behandeling is die ik toepas. Het antwoord is dus ja, met de toevoeging dat in het voorjaar ook mijten worden weggevangen met een darrenraat. Nu we het toch over het bestrijden van de varroamijt hebben wil ik nog even reageren op het artikel 'Toelating oxaalzuur tegen varroamijt' in BIJEN 11(9): 235 (2002). 'Zowel bij het onderzoek in tal van Europese landen als bij imkers in de praktijk worden er met oxaalzuur goede resultaten bereikt. Je kunt het oxaalzuur druppelen, vernevelen of laten verdampen'. Vervolgens worden nog een paar bijzonderheden gegeven. Ik citeer: 'Vooral als de bijen meerdere malen nat worden van oxaalzuur ontstaat grote sterfte aan de bijenvolken. Oxaalzuur is evenals mierenzuur etsend en tast de huid aan. Indien de damp van oxaalzuur wordt ingeademd

ontstaat schade aan de longen'. De rest van het verhaal kunt u er zelf op naslaan. Ik vraag me nu werkelijk af waarmee we bezig zijn. Een foutje met ernstige gevolgen voor de gezondheid is snel gemaakt. Thymovar is momenteel een prima alternatief voor de eerder gebruikte chemicaliën. In de USA is een nieuw bestrijdingsmiddel tegen de varroamijt goedgekeurd. Het is Sucrose Octanoate in vloeibare vorm. De bijen worden ermee besproeid. Varroamijten die door de vloeistof worden geraakt stikken, terwijl tevens de waslaag van hun huid oplost, die ze beschermt tegen uitdroging. Het middel is volkomen ongevaarlijk voor de omgeving.

Terug naar de tweede september. Het was die avond windstil, het voelde zelfs koud aan. De thermometer aan de buitenzijde van de stal wees amper 13 graden aan, we bevonden ons in polaire droge lucht uit het noorden. Bij het naar huis gaan waren aan alle kanten rond het eiland fel omhoog schietende cumulus wolken te zien, de bekende bloemkoolvorm, die door het warme zeewater werden gevoed. Dat was genieten en even werd al het andere onbelangrijk.

Aan de weg timmeren

Bezoekers aan ons museum vertellen soms dat ze prachtige verhalen hadden gehoord van een imker. Het was reuze gezellig, maar je kwam niet van die vent af. Bij zo'n uitspraak heb ik binnenpret. Het is een prima staaltje PR, daar niet van, maar na afloop verdwijnt de toehoorder in de anonimiteit. Om dat te voorkomen heb ik de laatste weken van de zomer-vakantie in een gedeelte van het museum 'De Bijenworf' op Terschelling, waar de bezoekers zich staan te vergapen bij een volk in vitrine en observatiekast, een emmertje opgehangen met een groot aantal formulieren met de volgende tekst:

ZELF BIJEN HOUDEN LIJKT U EEN LEUKE HOBBY?

Vul uw naam en adres in op het formulier.

Deponeer het in de emmer.

Te zijner tijd krijgt u GEHEEL VRIJBLIJVEND informatie over de mogelijkheden in uw woonomgeving.

In een begeleidend praatje werd verteld over het doen en laten van de bijen. Over de vele imkerverenigingen, dat er overal in het land bijenparken zijn, dat aankomende imkers worden begeleid door een mentor, dat ze het eerste jaar hoofdzakelijk ervaring opdoen bij een of meerdere imkers, dat ze pas na dat

jaar beslissen of ze zelf een bijenvolk willen, dus imker worden, dat ze het eerste volk krijgen, dat dit een oeroud gegeven is, dat ze vanuit het secretariaat te Wageningen informatie tegemoet kunnen zien, dat de meest nabijgelegen subvereniging over hun interesse wordt ingelicht, dat er door deze afdeling contact wordt opgenomen. Ziet u de sneeuwbal rollen? In totaal werden 24 formuliertjes ingevuld uit de volgende plaatsen: Harlingen, Leeuwarden 2x, Groningen 2x, Zutphen 2x, Enschede, Ermelo, Arnhem, Nijmegen, Utrecht 2x, Naarden, Rotterdam, Hellevoetsluis, Capelle a/d IJssel, Dordrecht, Sliedrecht, Amstelveen, Midden Beemster, Zaandam, Purmerend en Schagen.

Ik hoop dat het niet te hoog gegrepen is, maar de bedoeling is dat deze mensen worden opgevangen. Natuurlijk zullen ze niet allemaal imker worden, maar we zijn gezamenlijk bezig om uw subvereniging en dus onze vereniging van nieuw bloed te voorzien. Met elkaar de schouders eronder zetten. Denk eens aan evenementen in uw omgeving waar iets dergelijks kan worden opgezet. Een observatievolkje plaatsen is al de helft van de winst...

Het weer in november

Over de periode 1971-2000 waren de normalen voor het midden van het land: zonneschijn 60 uur, neerslag 81 mm en gemiddelde maximumtemperatuur 9,1°C.

Novembermaanden

Jaar	Zon (uren)	Neerslag (mm)	Max.temp °C
1998	++ (85)	+	(101) -- (6,4)
1999	N	N	N
2000	- (45)	+	(104) + (10,1)
2001	N	N	+ (10,3)
2002	N	N	+ (11,0)

Geraadpleegd

Smeekeens, Christ, Toelating oxaalzuur tegen varroamijt BIJEN 11(9): 235 (2002)

Graham, Joe M., An environmentally safe varroacide, American Bee Journal 143(8): 599 (2003)